

DOŽIVOTNE V BANG KWANG HILTONE

Ked' Ivan opustil tranzitnú halu letiska v Bangkoku a nastúpil na palubu lietadla polskej spoločnosti LOT, pocítil úľavu. Podarilo sa mu prekonať ďalšiu prekážku na ceste ku konečnému finančnému úspechu.

Ukázalo sa, že to bol iba dočasný pocit. Krátko pred odletom vstúpila do lietadla polícia a odviedla ho späť na colnicu. Tam počas osobnej prehliadky našli na jeho tele pripevnené igelitové vrecúška s dva a pol kilogramami heroínu. Deň 21. jún 1995 sa pre 30-ročného Ivana Zavadinku stal osudným. Odhalenie nebolo výsledkom bdlosti colníkov, ale udania. Niekoľko dní predtým si z thajského letoviska odskočil do neďalekého Laosu, aby tam prevzal kontraband a počas tejto transakcie sa zoznámil s mladou Estónkou Reet. Mali letieť v tom istom lietadle do Varšavy, ale počas náhodnej prehliadky našli u nej drogy. V blahdej nádeji, že prezradenie ďalších komplicov jej vynesie zmiernenie trestu, Reet „bonzla“ nielen Ivana, ale aj svojich troch estónskych spoločníkov. Ivan bol následne odsúdený na trest smrti, ktorý bol po polroku zmiernený na doživotie, až sa napokon ustálil na 49 rokov väzenia. Nebolo to veľa. Niektorí Európania si tam odpykávali trest vo výške 200 rokov.

Koncom februára 1996 som sa ocitol v Thajsku na euroázijskom samite ASEM a hľadal som spôsoby, ako využiť pobyt v Bangkoku aj na stretnutie s uväzneným Ivanom. Nebolo to jednoduché. Poznal som, ako dopadli pred-

chádzajúce pokusy iných kolegov – redaktorov. Veliteľ väznice síce umožňoval odsúdenému kontakt aj s novinármi, ale za prísne stanovených podmienok. Predchádzala tomu písomná žiadosť a stretnutie s uväzneným sa muselo uskutočniť vo veliteľovej kancelárii. Mohlo trvať najvyšš 15 minút a novinár si nesmel robiť zo stretnutia magnetofónový záznam. Takáto oficiálna možnosť nesľubovala nádej na obsažnú reportáž alebo na dobrý rozhovor. Na našej ambasáde v Bangkoku som sa dozvedel, že väzni sa môžu v podstate bez obmedzenia stretávať so svojimi príbuznými. A tak som sa rozhodol, že na niekoľko hodín sa stanem Ivanovým strýkom. Napokon, ako poznamenávajú niektorí, Slovensko je také malé, že každý je s každým v nejakom príbuzenskom vzťahu.

K rozhodnutiu navštíviť väžňa ma inšpiroval aj populárny austrálsky trojdielny seriál Bangkok Hilton s Nicole Kidmanovou v hlavnej úlohe, ktorý krátko predtým vysielala i naša televízia. Aj hlavná hrdinka tohto príbehu sa ocitla v thajskom väzení po tom, ako náhodný známy a neskôr aj milenec, zneužil dôveru mladej dievčiny a umiestnil do jej batožiny heroín. Cvičený pes zásielku vypátral. Jej milenec sa tváril, že s ňou nemá nič spoločné.

Podľa uvedeného austrálskeho filmu žartovné pomenovanie väznice Bangkok Hilton vraj vzniklo počas druhej svetovej vojny, keď spojeneckí vojnoví zajatci tak pomenovali svoj nútený nehostinný útulok, pričom si požičali názov známej hotelovej siete. Samozrejme, že súčasná ústredná väznica Bang Kwang, nachádzajúca sa na predmestí thajského hlavného mesta, neprevzala toto pomenovanie, aj keď by si ho zaslúžila, lebo podľa niektorých tu boli ceny porovnateľné s päťhviezdičkovým hotelom. Ak fľaša dvanásťročnej whisky Chivas Regal stála v tom čase v thajskom obchode 30 dolárov, vo väznici, ak niekto na to mal, ju mohol dostať za štvornásobok. Tým sa však prirovnanie k hotelu Hilton končí.

Od ulice nič nepripomína, že za priechlím nenápadnej budovy sa nachádza jedna z najprísnejších thajských väzníc pre mužov, ktorá má výsadu popravovať odsúdených na trest smrti. Žiadne vysoké múry a ostnatý drôt, nijaké strážne veže od ulice nevidieť. Napriek tomu sa v preplnenej väznici v tom čase nachádzalo 6 055 väzňov, z toho 2 282 sa tam ocitlo za vraždu, 1 881 za pašovanie drog a 355 za sexuálne delikty. Bola tam naozaj pestrá medzinárodná spoločnosť: 61 Američanov, 29 Angličanov, menšia skupina Poliakov, Slovák, Čech, Estónec a bližšie neurčený počet zástupcov afrických a ázijských krajín. Ako raritu možno spomenúť jedného Američana, ktorý si tu odpykával väzenie za urážku kráľa. Uraziť v Thajsku kráľa nie je až také ťažké. Traduje sa, že jeden cudzinec sa ocitol vo väzení, lebo mu padla na zem bankovka a on ju pristúpil nohou, aby mu

neuletela. Mal smolu: na bankovke bol portrét kráľa a kombinácia špinavej topánky a vyobrazenia panovníka je v Thajsku neodpustiteľným zločinom.

Ako návštevník príbuzného som sa bez väčších problémov dostal na prvé átriové nádvorie s kvetinovými záhonmi a bujnou tropickou zeleňou. Prešiel som popri malom obchodíku, kde návštevníci majú možnosť kúpiť najnevyhnutnejšie veci, a tak urobiť radosť navštevovaným. Strážnikovi som ukázal pas, odovzdal mu fotoaparát a povedal meno väzňa. Strážnik ma usmernil do miestnosti pre návštevy. Po chvíli čakania si na lavičku oproti mne sadol vysoký, štíhly mladík, oblečený v šortkách a čiernom, dokonale vyžehlenom tričku. Delili nás dva rady mreží. Akýkoľvek priamy kontakt znemožňovali dve vrstvy hustej kovovej siete, vzdialené od seba asi desať centimetrov. Aj napriek skromnému oblečeniu bolo vidieť, že Ivan dbá o svoj zovňajšok. Bol starostlivo oholený a učený. Napokon, kľúč k prežitiu vo väzení je v správnom využití času, ktorého mal Ivan nepochybne nadostač.

Pod poznámkový blok položený na parapete pred sebou som ukryl malý magnetofón, takže som sa nemusel zat'ážovať písaním poznámok, čo by mohlo vzbudiť podozrenie.

Po predstavení a zdvorilostnom úvode som sa ho opýtal, čo robí celý deň. Poznámene, že od neho chcu len dve veci: ráno vstať a vyjsť von, večer zaliezť do cely. Všetko ostatné je navyše a môže to využiť vo vlastný prospech. „*Dôležité je určiť si režim dňa a dodržiavať ho. Od ôsmej do pol deviatej hygiena, od deviatej do pol desiatej káva. Od desiatej čítať, vzdelávať sa a tak ďalej. Takýto režim je tu veľmi dôležitý. Inak neostáva nič iné, iba nečinne sedieť, prechádzať sa a kraďnúť. Alebo drogovať. Aj to sa tu dá.*“

Na základe výpovede som pomaly vnikal do tajov života za mrežami. „*Strava, ktorú dostávame, sa nedá konzumovať, lebo doslova vidieť, ba aj cítiť, že ani ryžu, ani mäso neumývajú. Tak ju dávam Thajčanovi, ktorý mi za to perie bielizeň. Mój kamarát Estónec takto získava za jedlo päť litrov prevarenej vody denne, lebo tá, ktorú by sme mali piť, je nepožiteľná. V cele máme jedného masového vraha z Bangladéša, ktorý vôbec nemá peniaze. Tak sa mu mesačne skladáme po sedem baktov a on nám upratuje celu. Všetko sa tu krúti okolo peňazí.*“ Jedlo si spolu s Estóncom Ervínom varili sami. Ivan za peniaze, ktoré mu posielala rodina. Hovorilo sa o dvesto dolároch mesačne.

Spomenie niekoľko absurdít: „*Nemôžeme mať peniaze, ale sú tu tri bufety, v ktorých môžeme kupovať len za hotové. Robí sa to tak, že peniaze nám zoberú, a ak ich potrebujeme, stiahnu si niekedy až 25 percent. Šikovnejší sa vedia vynájsť. Jeden podnikavý Číňan prišiel na spôsob, ako si tu otvoriť obchod. Väzeň si založí účet v niektorej thajskej banke a Číňanovi donesie potvrdenie o výške vkladu. On mu vydáva tovar a odpisuje mu to z účtu. Takto tu možno dostať všetko, aj drábú whisky, len treba mať na to peniaze.*“

Brána do obávaného väzenia na predmestí Bangkoku

Vedľa nás sa usadila hlučná skupinka Angličanov. Ivan mi prezradza, že ten na jeho strane mreží je odsúdený za pedofiliu. V jednej chvíli sa všetci zhŕknu dohromady, akoby sa chceli na niečo pozrieť zblízka. V skutočnosti robia *clonu*, lebo napriek ich opatrnosti vidieť, že svojmu priateľovi – pedofilovi posúvajú cez hustú sieť peniaze. Robí sa to tak, že bankovka sa zroluje, aby vznikol čo najtenší a najdlhší valček, a ten sa presunie cez oká oceľovej siete.

Otváram háklivú tému o tom, ako sa stal pašerákom drog. Prezradza, že pôvodne pracoval v istej slovenskej cestovnej kancelárii, ale rozhodol sa skúsiť šťastie v Čechách. Podarilo sa mu zamestnať v kasíne v Karlových Varoch. Zrejme k tomu dopomohla aj znalosť cudzích jazykov, komunikatívnosť, príjemný vzhľad a slušné vystupovanie. Odrazu, bez akéhokoľvek logického dôvodu, prišiel o toto lukratívne miesto a ocitol sa doslova na ulici. Krátko na to sa stretol, akoby náhodou, s istým známym a rozpovedal mu svoj problém. Známy ho poľutoval a na znak priateľstva mu ponúkol možnosť ľahko prísť k veľkým peniazom. Len mal odletieť do Štokholmu, kde sa dozvie podrobnosti.

S odstupom času to vyzerá tak, že všetko – strata zamestnania i rýchla pomoc priateľa – bolo súčasťou plánu. Vytipovali si ho vopred ako vhodného kandidáta na pašovanie narkotík. V Štokholme sa dozvedel podrobnosti, ktoré

vyzerali rovnako lákavo. Odíde na dovolenku do Thajska, tú strávi v štvorhviezdičkovom hoteli a pred koncom dovolenky si *odskočí* do Laosu, kde na dohovorom mieste preberie heroín, odvezie sa lietadlom do Varšavy a odtiaľ dopraví zásielku do Berlína. Dostane za to odmenu v prepočte 300-tisíc korún.

V Laose sa počas preberania kontrabandu stretol so štvoricou mladých ľudí z Estónska – s Ervínom a dievčatami Reet, Kairit a Mare. „*Predtým som ich nepoznal, zoznámil som sa s nimi dve hodiny pred odletom. Tie dievčatá, mladé a pekné, boli profesionálky, bez problémov sa s úsmevom pohybovali s kontrabandom cez hranice,*“ tvrdil Ivan.

Dievčatá zrejme boli až také profesionálky len dovtedy, kým sa nevyskytli prvé problémy. Reet Kazanceva, keď počas tranzitu v Bangkoku prechádzala cez detektor kovu, *zapípala*. Musela ísť na osobnú prehliadku a natrafili na drogy.

„*Väčšinu pašerákov drog, na ktorých prišli, chytili len náhodou. Keď prechádzali kontrolou, zabudli si napríklad vyložiť zapalovač alebo niečo iné. Tí hľadali zbrane a našli drogy,*“ poznamenal Ivan.

Od zatknutia až do vynesenia rozsudku bol Ivan vo väzení, ktorému sa medzi odsúdenými hovorí *Monkey House* (Opičiaren). Bol tam oveľa prísnejší režim, väzni vraj museli prvé tri mesiace mať na nohách okovy. Zato tam však podľa Ivana bola lepšia spoločnosť. „*V predchádzajúcej väznici som nemal problémy s Thajčanmi, práve naopak. Cudžinci tam boli väčšinou narkomani a ľudia z nižších spoločenských vrstiev. Zato medzi väznenými Thajčanmi boli doktori, novinári, teda lepšia stredná vrstva. Takí tu nie sú. Neviem, prečo tunajší Thajčania doslova nenávidia cudžincov.*“

Ivanovi sa nepodarilo nadviazať normálny kontakt ani s Európanmi. Mal pocit, akoby sa na ľudí z východnej Európy pozerali zvrchu. „*Niektoré štáty posielajú väzňom peniaze, okrem toho ich mnohí dostávajú aj z domu, takže si žijú na vysokej nohe a narkomani si môžu obstarat' i heroín. Aj to je tu možné. Ale keď si niekto chce prečítať knihu, potrebuje pomoc zvonka. Takže aj podľa toho sa tu vytvárajú skupiny. Jeden číta knihy, druhý užíva drogy.*“

Pripomeniem mu, že na návštevníka robí vstup do väznice dobrý dojem, mám na mysli kvetinové záhony a palmy na prvom átriovom nádvorí. Obyvateľ Bang Kwangu, ktorý tu má stráviť takmer pol storočia, má na to iný názor. „*Parťková úprava? To, čo vidíte vy, je tisíc a jedna v porovnaní s tým, čo by ste uvideli za tou ďalšou bránou. Nemáme veľmi radi, keď sem príde nejaká oficiálna návšteva. Vtedy nás všetkých naženú do malej miestnosti, kde musíme čakať, kým návšteva neodíde. Predtým všetko využívali, navaria dobré jedlo, aby vzácna návšteva videla, ako si tu žijeme. Pripomína mi to, ako keď pred dvadsiatimi rokmi mal prísť do nášho mesta prezident. Tiež bolo všetko bore nobami, inak ako v skutočnosti.*“

Informuje ma, že vo väzenskom komplexe je šesťnásť budov a v jednej cele ich je dvadsaťdva. „Spíme na linoleu, pričom na jedného pripadá niečo vyše štyridsať centimetrov. Pritom miestnosti sú vysoké asi štyri až päť metrov, takže by nebol problém urobiť poschodové posteľe. Vymyká sa to logickému mysleniu. Každý si môže kúpiť ručne robený matrac, ale ten stojí 250 bahtov.“

V každej cele majú televízor, ale aj to niekedy komplikuje vzťahy medzi spoluväzňami. „Predstavte si situáciu, že na jednom poschodí ide naraž ať dvadsať televízorov. Keďže sa televízory dajú aj požičiavať z miestnosti do miestnosti, stáva sa, že naraž sledujeme v jednej cele do polnoci aj dva programy. Neexistuje ani minúta ticha, v ktorej by sa dvaja mohli nerušené rozprávať. Alebo spať, ak dokážete nevnímať neónové svetlo, bluk televízorov a hádky väzňov.“

V debata prejdeme k Ivanovým kontaktom s domovom. Prezradí, že od príbuzných dostáva veľa listov. A nielen listy. Bez finančnej pomoci by neprežil. Dojalo ho, že napriek tomu, čo vykonal a čo postihlo povest' celej rodiny, majú všetci k nemu dobrý vzťah. Opýtal som sa ho, čo mu najviac chýba.

„Čo mi najviac chýba? Teraz naša zima, ktorú som doma tak strašne nenávidel, ale aj Afričania mi potvrdili, že najlepšie je, keď sa striedajú štyri ročné obdobia. A potom mi chýbajú naše stredoeurópske maniere. Teda to, ako sa k vám správa povedzme policajt, keď prejdete na červenú, a ako sa k vám správajú tu, vo väzení, za oveľa menší priestupok. Fyzický teror tu síce neexistuje, ale ten psychický, ten je často oveľa horší.“

Dozvedel som sa, že Ivanova rodina a náš zastupiteľský úrad pracujú na tom, aby si zvyšok trestu mohol odsedieť doma. Existuje i možnosť, že kráľ vyhlási nejakú formu amnestie a časť trestu mu odpustia. Po čase by sa teda mohol ocitnúť na slobode. Preto som sa ho opýtal, čo by robil, keby sa predsa len dostal z väzenia.

„Možno to znie neveriteľne, ale pokúšal by som sa pomáhať drogovu závislým. Doterajšia snaha postihovať tých, čo pašujú drogy, nemá nádej na úspech. Ja som tiež mal sedemnásť

No náhura tohoto národa je taká, že sa k tomu stoja veľmi flegmaticky a od starších väzňov viem, že tu boli prípady, keď človeka nechali zomrieť. Som syn, brat a pre mňa osobne najviac, kresťan, otec, katolícke viery a neverím si predstaviť, že po návrate by som niekoho nahovoril nejakou chorobou a aby si neverím predstaviť ako budem narastať v mojej finančnej kríze zploteť.

Veríte mi, prosím Váš pán prezident, že dva roky v pekle dočista zmedilo máj život a utrpenie pre nás, rodinu, je stále zväčšujúce sa. Preto Váš pokorne a úctivo žiadam a prosím o riešenie môjho konkrétnoho problému spôsobom, čo najskoršieho presunu do domácej väznice, kde mi nehrozí nebezpečenstvo a mne i mojej milovanej rodine finančné ťažkosti.

Veľice moc Vášm d'akujem
s úctou

Ivan Zavadinka

Ivan napísal list prezidentovi M. Kováčovi, v ktorom ho žiadal o pomoc a opísal zúfalé pomery vo väznici

a tiež mi núkali drogy, ale nikdy som ich nebral. Preto si myslím, že nikto nepozná pomery lepšie, ako človek zvnútra. Hovoril som s ľuďmi, ktorí robia v tej branži tridsať rokov. Tie organizácie sú také rozvetvené a tak navzájom prepojené, že pašovanie drog nie je možné zlikvidovať. Preto neostáva nič iné, len začať od tých, čo drogy potrebujú, a preto sú ochotní dať za ne aj posledné peniaze.“

Keď som odchádzal z Bangkoku, balil som si kufor tak starostlivo ako nikdy predtým. Vyhodil som jeho obsah na hotelovú posteľ a vložil späť iba to, čo prešlo mojou dôkladnou kontrolou. Otvoril som ešte aj škatuľku s mydlom a presvedčil sa, že je tam naozaj len mydlo. Počas cesty na letisko som sa ani na chvíľu nevzdialil od batožiny. Možno som nebol jediný, kto mal takéto pocity počas odchodu z Thajska, lebo aj odbavovanie cudzincov má svoje špecifiká. K takému názoru som dospel, keď moja batožina prešla prísnou kontrolou a keď ani röntgen neobjavil nič podozrivé. Potom môj kufor vložili do akéhosi stroja, ozval sa cvakot a široká páska z umelej hmoty ho opásala tak pevne, že sa už doň nemohol nik dostať. Až vtedy som si bol istý, že odletím.

EPILOG

Ivanova predstava o živote na slobode ostala nenaplnená. Prísna hygiena a životospráva síce prispeli k tomu, že žil vo väznici oveľa dlhšie ako tri roky, ktoré experti odhadujú ako limit pre bežného Európana. A mohol aj dlhšie, keby sa mu včas bolo dostalo lekárskej pomoci. Keď sa začal sťažovať na prudké bolesti žalúdka, priatelia ho odvieďli na ošetrovňu, kde si ho nikto nevšimol. Zomrel 4. júna 2002 krátko po polnoci. Pitva ukázala, že príčinou bolesti bol prasknutý žalúdočný vred.

Posledné chvíle s Ivanom strávili jeho dvaja českí priatelia, ktorí sa vo väzení ocitli tiež za pašovanie drog, Radek Hanykovics a Emil Novotný. Obaja boli v januári 2004 na základe dohody medzi Thajskom a Českou republikou vydaní späť do vlasti. Možno predpokladať, že nebyť prasknutého žalúdočného vredu, bol by sa dostal domov aj Ivan.

Obaja Česi si mohli zvyšok trestu odsedieť doma. Hanykovics sa potom venoval protidrogovej osvete a zomrel v januári 2007 na rakovinu pľúc. Svoj príbeh stihol opísať v knihe *Pre drogy nemá zmysel umierať*. Emilovi Novotnému udelil prezident Václav Klaus v júni 2008 milosť.